

Paskelbtas Id	:	C-122/21
Dokumento numeris	:	1
Registro numeris	:	1177189
Pateikimo data	:	26/02/2021
Įrašymo į registrą data	:	01/03/2021
Dokumento tipas	:	Prašymas priimti prejudicinį sprendimą
<hr/>		
Pateikimo per e-Curia referencinis numeris	:	Procesinis dokumentas DC142029
Rinkmenos numeris	:	2
Pateikėjas	:	Bieliniene Kristina (J357874)

Administracinė byla Nr. eA-154-1062/2021
Teisminio proceso Nr. 3-61-3-03124-2018-4
Procesinio sprendimo kategorijos: 41; 52.1.9.
(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS

2021 m. vasario 24 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko (kolegijos pirmininkas), Ramūno Gadliausko ir Ramutės Ruškytės (pranešėja), teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Get Fresh Cosmetics Limited apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. spalio 2 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo Get Fresh Cosmetics Limited skundą atsakovui Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, trečiajam suinteresuotam asmeniui V. U. dėl sprendimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Byloje nagrinėjamas ginčas tarp pareiškėjo Get Fresh Cosmetics Limited (toliau – ir pareiškėjas) ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos (toliau – ir Tarnyba) dėl 2018 m. rugpjūčio 29 d. Tarnybos priimtų sprendimų Nr.: 1IŠ-54, 1IŠ-55, 1IŠ-56, 1IŠ-57, 1IŠ-58 (toliau – ir Sprendimai) dėl pareiškėjo gaminių: „101 Hydrations“ (110 g), „Coco Beach“ (110 g), „Distant Shores“ (110 g), „Pink Polka“ (110 g), „Skin Candy“ (110 g) (toliau – ir Gaminiai). Ginčijamais Sprendimais Gaminiai uždrausti tiekti į rinką, o platintojas (Lietuvoje pareiškėjo kosmetikos gaminius pastaraisiais metais platino *inter alia* trečiasis suinteresuotas asmuo V. U.; toliau – ir platintojas) įpareigotas pašalinti juos iš rinkos, įspėti vartotojus apie su pavojingais Gaminiais susijusią riziką, informuoti vartotojus apie galimybę šiuos Gaminius grąžinti pardavėjui bei teikti informaciją dėl tolimesnės veiksmų eigos.

Teisinis pagrindas. Sąjungos teisė

2. 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (toliau – ir Reglamentas 1223/2009) preambulės 9–10 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad „laikantis įprastų ar pagrįstai numanomų naudojimo sąlygų, kosmetikos gaminiai turėtų būti saugūs. Ypač pavojaus žmonių sveikatai negalima pateisinti potencialios rizikos ir naudos

vertinimu. Pagal 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvą 87/357/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie, nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo <...>, kosmetikos gaminių pateikimas, visų pirma jo forma, kvapas, spalva, išvaizda, pakuotė, ženklavimas, tūris ar dydis, neturėtų kelti pavojaus vartotojų sveikatai ar saugai dėl panašumo į maisto produktus.“

3. Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a punktas nustato, kad „rinkai tiekiami kosmetikos gaminiai turi būti saugūs žmonių sveikatai, jei naudojami laikantis įprastų ar numanomų naudojimo reikalavimų, ypač atsižvelgiant į: a) pateikimą, įskaitant atitiktį Direktyvai 87/357/EEB“.

4. Reglamento 1223/2009 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „atsakingas fizinis arba juridinis asmuo (toliau – „atsakingas asmuo“) užtikrina, kad kiekvienas kosmetikos gaminyje rinkai būtų pateiktas laikantis tam tikrų šiame reglamente išvardytų prievolių“. To paties straipsnio 3 dalis nustato, kad „už Bendrijoje pagamintą gaminį, kuris po to nebuvo eksportuotas ir vėl importuotas į Bendriją, atsako Bendrijoje įsisteigęs gamintojas“.

5. Reglamento 1223/2009 5 straipsnio 1 dalis nustato, jog „atsakingas asmuo užtikrina, kad laikomasi 3, <...> 10 <...> straipsnio, <...> nuostatų“.

6. Reglamento 1223/2009 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad „siekdamas įrodyti, kad kosmetikos gaminyje atitinka 3 straipsnio reikalavimus, atsakingas asmuo, prieš pateikdamas kosmetikos gaminį rinkai, užtikrina, kad, remiantis susijusia informacija, būtų atliktas kosmetikos gaminio saugos įvertinimas ir kad vadovaujantis I priedu būtų parengta kosmetikos gaminio saugos ataskaita.<...>“

7. Reglamento 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „ženklinant, pateikiant rinkai ir reklamuojant kosmetikos gaminius, draudžiama naudoti <...> vaizdinius ar kitus ženklus, kurie perkeltine ar kita prasme įteigtų, kad gaminiai turi savybių arba funkcijų, kurių iš tiesų neturi“.

8. Reglamento 1223/2009 22 straipsnio pirmoji pastraipa įtvirtina, kad „valstybės narės prižiūri, ar laikomasi šio reglamento nuostatų, atlikdamos rinkai pateikiamų kosmetikos gaminių kontrolę. Jos atitinkamai tikrina gaminius ir ekonominės veiklos vykdytojus tam tikru mastu naudodamosi kosmetikos gaminio informacijos bylomis ir, prireikus, fiziškai laboratorijose tikrinami atitinkamų gaminių mėginiai. Valstybės narės taip pat tikrina, ar laikomasi geros gamybos praktikos principų. Valstybės narės suteikia rinkos priežiūros institucijoms įgaliojimų, išteklių ir žinių, kurių reikia, kad šios institucijos tinkamai atliktų savo užduotis. <...>“.

9. Reglamento 1223/2009 28 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „Visuose sprendimuose, priimtuose laikantis 25 ir 27 straipsnių nuostatų, nurodomos tikslios priežastys, dėl kurių jie buvo priimti. Kompetentinga institucija apie tai nedelsdama praneša atsakingam asmeniui, kuriam taip pat nurodoma, iki kada ir kokiomis teisės gynimo priemonėmis jis gali naudotis pagal atitinkamos valstybės narės teisės aktus“.

10. 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvos 87/357/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie, nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo (toliau – ir Direktyva 87/357/EEB) preambulėje teigiama, jog „skirtingose valstybėse narėse turėtų būti vienodai saugoma vartotojų sveikata ir užtikrinama sauga; kadangi dėl to būtina uždrausti prekiauti, importuoti ir gaminti bei eksportuoti produktus, kurie kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, kadangi jie gali būti supainioti su maisto produktais.“

11. Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 1 dalis įtvirtina, kad ji taikoma „2 dalyje apibrėžtiems produktams, kurie, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai“. To paties straipsnio 2 dalyje apibrėžta, kad „1 dalyje paminėti tokie produktai, kurie, nebūdami maisto produktais, turi tokią formą, kvapą, spalvą, išvaizdą, pakuotę, etiketę, tūrį ar dydį, kad vartotojai, o ypač vaikai, painioja juos su maisto produktais ir dėl to įsideda juos į burną, čiulpia ar praryja, o tai gali būti pavojinga, nes dėl to galima, pavyzdžiui, uždusti, apsinuodyti arba gali būti virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija“.

12. Direktyvos 87/357/EEB 2 straipsnis įpareigoja valstybės nares imtis „visų būtinų priemonių, kad būtų uždrausta prekiauti šioje direktyvoje nurodytais produktais, juos importuoti, gaminti arba eksportuoti“.

Teisinis pagrindas. Nacionalinė teisė

13. Lietuvos Respublikos maisto įstatymo (toliau – ir Maisto įstatymas) 6 straipsnis reglamentuoja maisto ir kitų į maistą panašių gaminių pateikimo į rinką ribojimus. Šio straipsnio 2 dalis draudžia teikti į rinką gaminius, savo forma, kvapu, spalva, išvaizda, ženkliniu, pakuote, dydžiu ar kitaip panašius į maistą taip, kad vartotojai, ypač vaikai, galėtų būti klaidinami ir vartojant šiuos gaminius kaip maistą galėtų kilti pavojus sveikatai ar gyvybei.

14. Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo (bylai aktuali redakcija, galiojusi iki 2018 m. lapkričio 24 d.; toliau – ir Produktų saugos įstatymas) 9 straipsnis nustato pardavėjo pareigą užtikrinti gaminių saugą. Šio straipsnio 1 punktą įtvirtina, kad „pardavėjas privalo: 1) pateikti į rinką tik saugius gaminius“.

15. Produktų saugos įstatymo 3 straipsnio 5 dalies apibrėžia, kad „saugus gaminys – bet koks gaminys, kurio vartojimas įprastomis, gamintojo nustatytomis ar galimomis iš anksto pagrįstai numatyti vartojimo sąlygomis, įskaitant ir ilgalaikį vartojimą, nesukelia jokios rizikos arba kelia vartotojų gyvybei ir sveikatai ne didesnę riziką negu ta, kuri teisės aktuose nustatoma kaip leistina bei laikoma atitinkančia aukštą vartotojų apsaugos lygį, įvertinant: 1) gaminio parametrus, jo sandarą, pakuotę, surinkimo ir naudojimo tvarką, priežiūrą vartojant; 2) poveikį kitiems gaminiams, jei yra pagrindas numatyti, kad jis bus vartojamas su kitais gaminiiais; 3) gaminio pateikimą vartotojui, užrašus ant gaminio ar pakuotės, vartojimo ir sunaikinimo po vartojimo instrukciją ir kitą gamintojo pateiktą informaciją; 4) vartotojų kategoriją, ypač vaikų, kuriems gaminio vartojimas gali sukelti didesnę riziką“.

Reikšmingos faktinės aplinkybės

16. Tarnybos Telšių apskrities skyrius 2018 m. gegužės 2 d. raštu Nr. 4T-198 „Dėl ūkio subjekto patikrinimo“ kreipėsi į platintoją ir nurodė, kad vykdydamas Gaminių, panašių į maisto produktus, tikrinimo programą, patvirtintą Tarnybos direktoriaus 2018 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. 1-76 „Dėl Gaminių, panašių į maisto produktus, tikrinimo programos patvirtinimo“, 2018 m. gegužės 15 d. internetinėje svetainėje <http://www.shop4top.lt/> pradės parduodamų kosmetikos gaminių patikrinimą, bei paprašė pateikti atsitiktinės atrankos būdu tikrinimui atrinktų kosmetikos gaminių – tirpių vonios sūkurių „101 Hydrations“, „Coco Beach“, „Distant Shores“, „Pink Polka“, „Polkadot Princess“, „Skin Candy“ ir „Twilinght Bloom“ – gamintojo (atsakingo asmens) pavadinimą bei adresą, ženklinio etiketes lietuvių ir originalo kalba, papildomus identifikavimo duomenis (brūkšninius kodus, artikulą, partijos Nr.), ingredientų (INCI) sąrašus, šių prekių gavimo dokumentus ir likučius įmonės sandėlyje bei kitus patikrinimui reikalingus duomenis. Platintojas 2018 m. gegužės 3 d. elektroniniu laišku informavo Tarnybą, kad minėti produktai yra pašalinti iš internetinės svetainės prieš porą savaičių, gavus informaciją apie jų panašumą į maisto produktus. Nurodė, kad laukia informacijos iš gamintojo, ar galima šiuos produktus pardavinėti. Taip pat nurodė, kad visi produktai turi Pranešimo apie kosmetikos gaminius portalo (angl. *Cosmetic Products Notification Portal*, toliau – ir CPNP) kodus ir yra užregistruoti ES, ant visų produktų yra etiketės, kuriose nurodyta, kad nuryti ar dėti produktus į burną negalima, ir pateikė Tarnybai jos prašytus dokumentus.

17. Tarnyba, patikrinusi pateiktą į rinką kosmetikos gaminių „101 Hydrations“, „Coco Beach“, „Distant Shores“, „Pink Polka“, „Polkadot Princess“, „Skin Candy“ ir „Twilinght Bloom“ atitiktį Reglamento 1223/2009 ir Produktų saugos įstatymo reikalavimams, 2018 m. rugpjūčio 29 d. patikrinimo akte Nr. IIM-46 (toliau – ir Patikrinimo aktas) padarė išvadą, kad šie gaminiai yra panašūs

į populiarius maisto produktus taip, kad vartotojai, o ypač vaikai, galėtų būti klaidinami, ir tai neatitinka Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a dalies bei 20 straipsnio 1 dalies reikalavimų, draudžiančių tiekti į rinką gaminius, neatitinkančius Direktyvos 87/357/EEB nuostatų. Dėl kosmetikos gaminių, imituojančių populiarius maisto produktus, kyla vartotojų, ypač vaikų, apsinuodijimo tokiais gaminiiais rizika, kuri pagal Produktų saugos įstatymo 3 straipsnio 5 dalį negali būti laikoma priimtina bei atitinkančia aukštą vartotojų saugos ir sveikatos apsaugos lygį. Platintojas, tiekdamas rinkai kosmetikos gaminius, neatitinkančius minėtų teisės aktų reikalavimų, pažeidė Produktų saugos įstatymo 9 straipsnio 1 dalies reikalavimą – tiekti į rinką tik saugius gaminius. Patikrinimo metu rasti pavojingi kosmetikos gaminiai – tirpus vonios sūkurys iš kakavos sviesto „Polkadot Princess“ ir tirpus vonios sūkurys iš kakavos sviesto „Twilight Bloom“ – skelbti RAPEX sistemoje. Tarnyba dėl Produktų saugos įstatymo 9 straipsnio 1 punkto pažeidimo platintojui surašė 2018 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo pažeidimo protokolą.

18. Vadovaudamasi Patikrinimo aktu, Tarnyba skundžiamais 2018 m. rugpjūčio 29 d. Sprendimais konstatavo, kad Gaminiai neatitinka Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a punkto reikalavimų – rinkai tiekiami kosmetikos gaminiai turi būti saugūs žmonių sveikatai, jei naudojami laikantis įprastų ar numanomų naudojimo reikalavimų, ypač atsižvelgiant į pateikimą, įskaitant atitiktį Direktyvos 87/357/EEB reikalavimams, ir 20 straipsnio 1 dalies nuostatų, kad ženklinant, pateikiant rinkai ir reklamuojant kosmetikos gaminius, draudžiama naudoti formuluotes, pavadinimus, prekės ženklus, vaizdinius ar kitus ženklus, kurie perkeltine ar kita prasme teigtų, kad gaminyje turi savybių ar funkcijų, kurių iš tiesų neturi, nes Gaminiai pagal išorinę išvaizdą imituoja maisto produktus (konditerinius gaminius), kadangi jų išvaizda, kvapas, forma ir dydis panašūs į konditerinių gaminių ir, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų, ypač vaikų ir pagyvenusių žmonių, sveikatai ar saugai. Skundžiamais Sprendimais Tarnyba nusprendė uždrausti tiekti Gaminius į rinką ir įpareigoti Platintoją juos pašalinti iš rinkos, įspėti vartotojus apie susijusią su pavojingais Gaminiais riziką, informuoti apie galimybę gražinti pavojingą kosmetikos gaminių pardavėjui bei teikti informaciją dėl tolimesnės veiksmų eigos.

19. Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą, prašydamas panaikinti Tarnybos priimtus Sprendimus. 2018 m. gruodžio 21 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas priėmė sprendimą, kuriuo pareiškėjo skundą iš dalies tenkino, Sprendimus panaikino ir įpareigojo Tarnybą iš naujo nagrinėti klausimą dėl kosmetikos gaminių „101 Hydrations“, „Coco Beach“, „Distant Shores“, „Pink Polka“ ir „Skin Candy“ atitikties Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių 3 straipsnio a punkto reikalavimams. Tarnyba Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui pateikė apeliacinį skundą, kuris 2020 m. gegužės 27 d. buvo iš dalies patenkintas, Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gruodžio 21 d. sprendimą panaikinant ir perduodant bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo. 2020 m. spalio 22 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas išnagrinėjo bylą iš naujo ir pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą. Pareiškėjas su apeliaciniu skundu kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisumą, kuriame *inter alia* nurodė, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio nuostatas aiškino netinkamai.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

II.

20. Byloje kyla klausimai dėl 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvos 87/357/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo, 1 straipsnio 2 dalies aiškinimo. Todėl yra reikalinga kreiptis Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (Administracinių bylų teisenos įstatymo 4 straipsnio 3 dalis).

NUORAŠAS TIRIAS

21. Pagrindinėje byloje, atsižvelgdama į tai, kad patikrinti kosmetikos Gaminiai savo išorine išvaizda imituoja maisto produktus (konditerinius gaminius), Taryba nustatė, kad jie neatitinka Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a punkto ir 20 straipsnio 1 dalies nuostatų ir, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų, ypač vaikų ir pagyvenusių žmonių, sveikatai ar saugai, todėl uždraudė tiekti Gaminius į rinką ir įpareigojo Platintoją juos pašalinti iš rinkos, įspėti vartotojus apie susijusią su pavojingais Gaminiais riziką, informuoti apie galimybę grąžinti pavojingą kosmetikos gaminį pardavėjui bei teikti informaciją dėl tolimesnės veiksmų eigos.

22. Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a punktas nustato, kad „rinkai tiekiami kosmetikos gaminiai turi būti saugūs žmonių sveikatai, jei naudojami laikantis įprastų ar numanomų naudojimo reikalavimų, ypač atsižvelgiant į: a) pateikimą, įskaitant atitiktį Direktyvai 87/357/EEB“. Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnyje įtvirtinta, kad ji taikoma to straipsnio 2 dalyje apibrėžtiems produktams, kurie, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai. Pirmoje dalyje paminėti tokie produktai, kurie, nebūdami maisto produktais, turi tokią formą, kvapą, spalvą, išvaizdą, pakuotę, etiketę, tūrį ar dydį, kad vartotojai, o ypač vaikai, painioja juos su maisto produktais ir dėl to įsideda juos į burną, čiulpia ar praryja, o tai gali būti pavojinga, nes dėl to galima, pavyzdžiui, uždusti, apsinuodyti arba gali būti virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija.

23. Pareiškėjo manymu, iš lingvistinės Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio analizės darytina išvada, kad ji gali būti taikoma tik tiems ne maisto produktams, kurie (išpildant visas ir kiekvieną iš toliau nurodytų sąlygų): turi maisto produkto formą, kvapą, spalvą, išvaizdą, pakuotę, etiketę, tūrį ar dydį, yra tokie, kad vartotojai juos painioja su maisto produktais, ir dėl šios priežasties gaminys dedamas į burną, čiulpiamas arba praryjamas, ir toks dėjimas į burną, čiulpimas ar prarijimas gali būti pavojingas, nes dėl to galima, pavyzdžiui, uždusti, apsinuodyti arba gali būti virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija. Taigi, vertindama Gaminių atitiktį Direktyvai 87/357/EEB, pareiškėjo įsitikinimu, Taryba privalėjo ne tik nustatyti, kad (i) Gaminiai yra panašūs į maisto produktus ir gali būti supainioti su maisto produktais, bet ir tai, ar (ii) dėl tokio supainiojimo Gaminius įsidedus į burną, pačiulpus ar prarijus, jie gali būti pavojingi vartotojams. Sprendžiant dėl produktų, tikėtina, keliamo pavojaus, pareiškėjo teigimu, turi būti atliekami įvairūs laboratoriniai tyrimai ir bandymai, pvz., tikrinama, ar gaminio galima lengvai atsikasti ar atsilaužti, ar gaminiu arba nuo jo atskirta dalimi galima užspringti ar uždusti, susižeisti ar pan. Vertinant galimą apsinuodijimo Gaminiais pavojų ar Gaminių įtaką virškinamojo trakto obstrukcijai ar perforacijai, turėtų būti įvertinta Gaminių sudedamųjų dalių cheminė sudėtis – t. y. ar sudedamosios dalys gali kelti apsinuodijimo pavojų vartotojams jas įsidedus į burną, prarijus ar pačiulpus, taip pat turėjo būti vertinami kiti Gaminių saugos aspektai. Šiame kontekste pareiškėjas atkreipia dėmesį, kad ginčijami Sprendimai buvo priimti įvertinus vien Platintojo interneto svetainėje skelbiamas Gaminių nuotraukas, fiziškai Gaminių pavyzdžių nevertinus ir netyrus, todėl pareiškėjas ginčija, kad iš Gaminių nuotraukų Taryba niekaip negalėjo įvertinti, ar Gaminiai gali kelti, pavyzdžiui, springimo arba uždusimo pavojų, ar juo galima susižeisti arba apsinuodyti.

24. Remdamasi Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, Taryba laikosi nuomonės, kad nustačius, jog produktas yra panašus į maisto produktą bei jis gali būti painiojamas su maisto produktais ir dėl to gali būti įsidedamas į burną, galioja prezumpcija, kad toks produktas gali kelti pavojų vartotojų sveikatai, kadangi kosmetikos gaminių vartoti maistui negalima. Esant minimai prezumpcijai, nėra teisinio pagrindo vertinti tokių produktų (taigi, ir ginčo Gaminių) sudėtis ir šiuo pagrindu įrodinėti keliamą pavojų vartotojų sveikatai.

25. Teisėjų kolegija, siekdama įvertinti nagrinėjamoje byloje aktualias ES teisės normas ir tokiu reglamentavimu siekiamą tikslą, pirmiausia atkreipia dėmesį į 1986 m. rugsėjo 29 d. Europos Komisijos pasiūlymo dėl direktyvos dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo aiškinamąjį memorandumą (COM(86) 499 final). Šiame dokumente Komisija pabrėžė, jog parduodama vis daugiau produktų, kurie yra panašūs į kitus produktus, todėl būna panaudojami netinkamai, pakenkiant

vartotojų sveikatai ir saugai. Aptariamieji produktai imituoja maisto produktus (pavyzdžiui, saldumynus imituojantys trintukai, alaus, šampano ar gaiviųjų gėrimų butelius imituojančioje taroje parduodami kosmetikos gaminiai, kaip saldumynai atrodantys muilai), arba yra kitokios imituojančios prekės (pavyzdžiui, į dantų šepetėlius ar lūpų dažų tūbeles panašūs trintukai, elektros lemputės imituojančioje taroje parduodami alkoholiniai gėrimai ir kt.). Atkreiptas dėmesys, kad, siekdamas uždrausti ar reguliuoti kai kurias tokias imitacijas, kelios valstybės narės jau yra priėmę nacionalines priemones, tačiau šių priemonių taikymo sritis skiriasi, o kitos valstybės narės jokių priemonių nesiima, kol atitinkamas reglamentavimas nebus nustatytas Bendrijos lygiu. Dėl tokios padėties, Komisijos teigimu, atsiranda prekybos kliūčių ir kyla rimta rizika vartotojų saugai. Pasisakydama dėl šio direktyvos projekto 1 straipsnio Komisija nurodė, kad siūloma taikymo sritis yra pakankamai plati, siekiant atsižvelgti į nuolat kintančią ir įvairią pavojingų imitacijų rinką bei apimti visus esamus ar naujus produktus, kurie gali kelti pavojų vartotojų sveikatai ar saugumui. Nors, kaip matyti iš Komisijos siūlyto direktyvos 1 straipsnio turinio, buvo siekta į direktyvos taikymo sritį įtraukti ne tik maistą imituojančius pavojų keliančius produktus, priimant šią direktyvą vis tik buvo apsiribota būtent šios kategorijos produktais, tiesa, paliekant galimybę Komisijai ateityje priimti sprendimą dėl šios direktyvos nuostatų galimo patikslinimo. Vis dėlto analizuojant ir aiškinant Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio taikymo apimtį, teisėjų kolegijos manymu, svarbu atsižvelgti į nagrinėtame aiškinamajame memorandume Komisijos identifikuotą siekį nustatyti pakankamai plačią direktyvos taikymo sritį, kad *inter alia* būtų apimti visi esami ar nauji produktai, galintys kelti pavojų vartotojų sveikatai ar saugumui.

26. Šiame kontekste teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į Direktyvos 87/357/EEB preambulėje nurodytą būtinybę „uždrausti prekiauti, importuoti ir gaminti bei eksportuoti produktus, kurie kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, kadangi jie gali būti supainioti su maisto produktais“. Akivaizdu, kad minėtoje nuostatoje vartotojų sveikatai ar saugai kylantis pavojus tiesiogiai susietas su ne maisto produktų [dėl tam tikrų jų požymių] supainiojimu su maisto gaminiiais arba, kitaip tariant, pavojus sveikatai *ipso facto* (savaime) kildinamas iš produktų supainiojimo rizikos. Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžiant, kad „ši direktyva taikoma 2 dalyje apibrėžtiems produktams, kurie, atrodydami kitokie nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai“ taip pat implikuojamas produkto imitavimo savaiminės grėsmės (pavojaus) egzistavimas.

27. Atkreiptinas dėmesys ir į Reglamento 1223/2009 preambulės 9 ir 10 konstatuojamąsias dalis, kuriose nurodyta, kad laikantis įprastų ar pagrįstai numanomų naudojimo sąlygų, kosmetikos gaminiai turėtų būti saugūs ir akcentuota, kad ypač pavojaus žmonių sveikatai negalima pateisinti potencialios rizikos ir naudos vertinimu. Taip pat aiškiai įtvirtinta, kad pagal Direktyvą 87/357/EEB kosmetikos gaminių pateikimas, visų pirma jo forma, kvapas, spalva, išvaizda, pakuotė, ženklavimas, tūris ar dydis, neturėtų kelti pavojaus vartotojų sveikatai ar saugai dėl panašumo į maisto produktus. Taigi, aptartas Reglamento 1223/2009, Direktyvos 87/357/EEB ir jos *travaux preparatoires* nuostatas vertinant sisteminiu, loginiu ir teleologiniu metodais, darytina išvada, kad kosmetikos gaminių panašumas į maisto produktus *ipso* vertintinas kaip (bent jau potencialią) riziką vartotojų, o ypač vaikų, sveikatai ar saugai keliantis veiksnys.

28. Kita vertus, Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalyje, patikslinant 1 dalyje nustatytą šio teisės akto taikymo sritį, apibrėžiama, kad „1 dalyje paminėti tokie produktai, kurie, nebūdami maisto produktais, turi tokia formą, kvapą, spalvą, išvaizdą, pakuotę, etiketę, tūrį ar dydį, kad vartotojai, o ypač vaikai, painioja juos su maisto produktais ir dėl to įsideda juos į burną, čiulpia ar praryja, o tai gali būti pavojinga, nes dėl to galima, pavyzdžiui, uždusti, apsinuodyti arba gali būti virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija“. Taigi, iš šios nuostatos turinio yra aišku, kad į Direktyvos 87/357/EEB taikymo sritį patenka ne maisto produktai, kurie dėl savo požymių (charakteristikų) vartotojų, ypač vaikų, supainioti su maisto produktais (ir todėl pavartoti kaip maisto produktai) gali sukelti tam tikrą pavojų. Normoje pateikiami keli tokio pavojaus pavyzdžiai (uždusimas, apsinuodijimas, virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija), tačiau teisėjų kolegijos manymu, lingvistinė šios nuostatos analizė atskleidžia, kad tai nelaikytina išsamiumi ir baigtiniu galimų pavojų

sąrašu¹. Be kita ko, atkreiptinas dėmesys ir į nuostatoje vartojamą terminą „gali būti pavojinga“ (angl. „*might be dangerous*“; pranc. „*peut comporter des risques*“), kuris nuostatos apimtį, manytina, išplečia taip, jog būtų apimtas ir potencialus tokių produktų keliamas pavojus. Šiuo aspektu pažymėtina, kad Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 1987 m. balandžio 14 d. pateiktos savo nuomonės dėl šios direktyvos projekto (OL 87/ C150/01) 1.2.1. punkte taip pat nurodė, kad vienas iš kriterijų, pagal kuriuos produktai priskirtini siūlomos direktyvos reguliavimo sričiai, yra faktinis ir potencialus tokių produktų keliamas pavojus.

29. Teisingumo Teismas savo praktikoje nėra aiškinęs Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalies turinio, todėl, atsižvelgus į nurodytas aplinkybes, teisėjų kolegijai kyla klausimų, ar vadovaujantis aptariama nuostata, kai kosmetikos gaminiai dėl savo formos, kvapo, išvaizdos ar dydžio yra panašūs į maisto produktus, gali būti taikoma prezumpcija, kad jų vartoti maistui negalima, nes jie gali kelti pavojų vartotojų sveikatai, ir todėl įrodinėti gaminių, panašių į maisto produktus, vartojimo pavojingo poveikio ar pasekmių sveikatai nereikia. Kitaip tariant, teisėjų kolegijai kyla abejonių dėl būtinybės nagrinėjamos bylos aplinkybėmis įrodyti faktinį Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalyje apibrėžiamų produktų pavojingumą.

30. Kita vertus, jei Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti taip, kad pagal ją būtina nustatyti ne tik tai, kad tikrinami produktai yra panašūs į maisto produktus ir todėl gali būti supainioti su maisto produktais, bet ir tai, kad dėl tokio supainiojimo produktus įsidėjus į burną, pačiulpus ar prarijus, egzistuoja objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodytas pavojus sveikatai ar saugai, teisėjų kolegija norėtų išsiaiškinti, kam tokiu atveju yra priskirtina atitinkama įrodinėjimo našta.

31. Pareiškėjas teigia, kad teisės aktai nustato aiškų įrodinėjimo naštos paskirstymo mechanizmą – ne pareiškėjas turi „paneigti, kad Gaminiai yra pavojingi“, o būtent Tarnyba turi įrodyti, kad Gaminiai yra pavojingi (t. y. atitinka visas Direktyvoje 87/357/EEB nustatytas kumuliatyvias sąlygas, įskaitant galimą realų pavojų pavartojus Gaminiais). Tarnyba neatliko tyrimo dėl Gaminų saugos, be to, neinformavo pareiškėjo apie planuojamas taikyti rinkos ribojimo priemones, todėl pareiškėjas net neturėjo galimybių Gaminų saugos įrodymų Tarnybai pateikti prieš priimant ginčijamus Sprendimus. Atsižvelgiant į tai, kad Tarnyba nesiėmė iniciatyvos paprašyti, kad pareiškėjas pateiktų jai savo turimus įrodymus, o Gaminų saugą vertino tik iš nuotraukų internete, pareiškėjo manymu, priimti Sprendimai nepagrįsti, neteisėti ir klaidingi.

32. Remdamasi Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, Tarnyba laikosi pozicijos, kad pareigos pranešti pareiškėjui apie patikrinimo rezultatus pažeidimas, kai apie pažeidimą pareiškėjas platintojo yra informuotas, savaime nereikia priimtų Sprendimų neteisėtumo. Šalių ginčas yra pasiekęs teismą ir kilus ginčui dėl teisės, teismas turi įvertinti šalių argumentus bei dėl jų pasisakyti. Taigi, teismui nėra kliūčių įvertinti, ar tokie kaltinimai dėl Sprendimų neteisėtumo yra pagrįsti.

33. Teisėjų kolegija, apžvelgdama pareiškėjui kaip atsakingam asmeniui Reglamento 1223/2009 prasme, pagal šį teisės aktą tenkančias pareigas, pažymi, kad pagal Reglamento 1223/2009 4 straipsnio 2 dalį „atsakingas fizinis arba juridinis asmuo (toliau – „atsakingas asmuo“) užtikrina, kad kiekvienas kosmetikos gaminys rinkai būtų pateiktas laikantis tam tikrų šiame reglamente išvardytų prievolių“. To paties straipsnio 3 dalis nustato, kad „už Bendrijoje pagamintą gaminį, kuris po to nebuvo eksportuotas ir vėl importuotas į Bendriją, atsako Bendrijoje įsisteigęs gamintojas“. Reglamento 1223/2009 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog „atsakingas asmuo užtikrina, kad laikomasi 3, <...>, 10 <...> straipsnio, <...> nuostatų“. Kaip jau minėta, Reglamento 1223/2009 3 straipsnio a punkte reikalaujama, kad rinkai tiekiami kosmetikos gaminiai turi būti saugūs žmonių sveikatai, jei naudojami laikantis įprastų ar numanomų naudojimo reikalavimų, ypač atsižvelgiant į pateikimą, įskaitant atitiktį Direktyvai 87/357/EEB. O Reglamento 1223/2009 10 straipsnio 1 dalis įtvirtina, kad „siekdamas įrodyti, kad kosmetikos gaminys atitinka 3 straipsnio reikalavimus, atsakingas asmuo, prieš

¹ Tokią išvadą lemia nuostatoje vartojama formuluotė „<...> nes dėl to galima, pavyzdžiui, <...>“.

pateikdamas kosmetikos gaminių rinkai, užtikrina, kad, remiantis susijusia informacija, būtų atliktas kosmetikos gaminio saugos įvertinimas ir kad vadovaujantis I priedu būtų parengta kosmetikos gaminio saugos ataskaita“. Kitaip tariant, loginis ir sisteminis aptartų reglamento nuostatų aiškinimas suponuoja išvadą, kad kosmetikos gaminių atitiktį Direktyvos 87/357/EEB reikalavimams atsakingas asmuo privalo užtikrinti dar prieš pateikdamas tuos gaminius į rinką ir, be kita ko, turi disponuoti tokią atitiktį (gaminio saugos įvertinimą) pagrindžiančiais duomenimis. Be to, tokių duomenų patikimumo aspektu, teisėjų kolegijos nuomone, yra svarbu pažymėti, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra aiškiai nurodęs, jog siekiant užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos apsaugą, kosmetikos gaminio saugos vertinimas turi būti atliekamas tokių asmenų, kurie gali pagrįsti, jog turi tam reikiamų įgūdžių (2018 m. balandžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Fédération des entreprises de la beauté*, C-13/17, EU:C:2018:246, p. 48).

34. Rinkai pateikiamų gaminių kontrolės aspektu aktualus Reglamento 1223/2009 22 straipsnis. Pirmoji šio straipsnio pastraipa įpareigoja valstybes nares prižiūrėti, ar laikomasi šio Reglamento nuostatų, atliekant rinkai pateikiamų kosmetikos gaminių kontrolę. Jos turi tikrinti gaminius ir ekonominės veiklos vykdytojus tam tikru mastu naudodamosi kosmetikos gaminio informacijos bylomis ir, prireikus, fiziškai laboratorijose tikrinant atitinkamų gaminių mėginius.

35. Taigi, jei Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti taip, kad pagal ją būtina nustatyti ne tik tai, kad tikrinami produktai yra panašūs į maisto produktus ir todėl gali būti supainioti su maisto produktais, bet ir tai, kad dėl tokio supainiojimo produktus įsidėjus į burną, pačiulpus ar prarijus, egzistuoja objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodytas pavojus sveikatai ar saugai, teisėjų kolegijai kyla klausimas, ar pareiga įrodyti minėtas kumuliatyvas sąlygas tenka kompetentingai kontroliuojančiai institucijai.

III.

36. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra galutinės instancijos teismas administracinėms byloms (Administracinių bylų teisenos įstatymo 21 str.), todėl iškilus Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo klausimui, kurį išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, jis privalo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (SESV 267 straipsnio 3 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ str.).

37. Šiomis aplinkybėmis, siekiant išsklaidyti kilusias abejones dėl ginčo teisiniams santykiams aktualių Europos Sąjungos teisės normų aiškinimo bei taikymo, yra tikslinga kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti aptartas Sąjungos taisykles. Atsakymas į šios Nutarties rezoliucinėje dalyje nurodytus klausimus turėtų esminę reikšmę nagrinėjamai bylai, nes sudarytų prielaidas, be kita ko, užtikrinant Sąjungos teisės viršenybę, nedviprasmiškai ir aiškiai nuspręsti dėl valstybės narės kompetentingos kontroliuojančios institucijos diskrecijos konstatuoti į maistą panašių kosmetikos gaminių keliamą pavojų Direktyvos 87/357/EEB 1 straipsnio 2 dalies prasme, taip pat dėl šiuo atžvilgiu jai tenkančios įrodinėjimo naštos, be to, sudarytų prielaidas vienodai nacionalinių teismų praktikai.

Vadovaudamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ straipsniu, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 9 punktu, 137 straipsniu, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės.

Kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais byloje reikšmingais klausimais:

1. Ar 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvos 87/357/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie, nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo 1 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti kaip apibrėžiančią, kad to straipsnio 1 dalyje paminėti tokie produktai, kurie, nebūdami maisto produktais, turi tokią formą, kvapą, spalvą, išvaizdą, pakuotę, etiketę, tūrį ar dydį, kad vartotojai, o ypač vaikai, painioja juos su maisto produktais ir dėl to įsideda juos į burną, čiulpia ar praryja, o tai gali būti pavojinga, nes objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodyta, jog dėl to galima, pavyzdžiui, uždusti, apsinuodyti arba gali būti virškinimo trakto perforacija ar obstrukcija?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tokia įrodinėjimo našta tenka valstybės narės kompetentingai kontroliuojančiai institucijai?

Nagrinėjamą administracinę bylą sustabdyti iki bus gautas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinis sprendimas.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Ramūnas Gadliauskas

Ramutė Ruškytė

NUORAŠAS TIKRAS
Raštinės vedėja

.....
Kristina Bielinienė

2024

